

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БОТАНІКИ

17–23 липня 2005 р. в м. Відні проходив XVII Міжнародний ботанічний конгрес (МБК). Такі конгреси відбуваються через кожні 6 років, а 100 років тому — у 1905 р. — у Відні проходив II Ботанічний конгрес.

Конгрес було організовано Товариством розвитку ботанічних наук, Університетом Відня, Австрійським федеральним міністерством освіти, науки та культури, Австрійським федеральним міністерством сільського і лісового господарства, довкілля і водних ресурсів, а також Віденською медичною академією. Він проходив на базі конгрес-центру «Австрія». Роботою Конгресу керували два співпрезиденти (М. Popp, М. Hesse), віцепрезидент (Т. Stuessy) та генеральний секретар (J. Greimler). Загалом в оргкомітеті працювало 27 осіб. Робота Конгресу відбувалася за таким розкладом:

8¹⁵–8⁴⁰ — огляд постерів;

8⁴⁵–11⁴⁵ — симпозиуми;

11⁵⁰–12³⁰ — загальні лекції;

12³⁰–13³⁰ — обід та огляд постерів;

13³⁰–16⁰⁰ — симпозиуми;

16⁰⁰–16³⁰ — перерва на каву та огляд постерів;

16³⁰–19⁰⁰ — симпозиуми чи лекції (16³⁰–17⁰⁰).

Таким чином, графік Конгресу був дуже напруженим. Щоб уявити його масштаби, наведемо деякі статистичні дані: загалом у Конгресі брали участь понад 3600 науковців з 97 країн. Наукова програма включала дві загальні доповіді на відкритті (D. Wettstein) і закритті (M. Succow) форуму та по п'ять доповідей на кожній із п'яти загальних сесій. Було організовано 14 секцій,

причому водночас працювало 15–17 симпозиумів. На кожному симпозиумі виступало від 5 до 7 доповідачів, тобто за період роботи Конгресу в середньому проведено 228 симпозиумів, на яких представлено 1512 доповідей (35 % від їх загальної кількості). Більшість матеріалів (2730 доповідей, або 64 %) подано як постери, були розподілені на 4 частини і демонструвалися на двох сесіях.

17 липня о 8⁴⁵ Конгрес відкрив Н. Bothar-Hordenkampf, який представив Оргкомітет, зокрема співпрезидентів. Після коротких привітань співголови комітету М. Popp від Уряду Австрії виступив М. Weiss. Яскраву наукову доповідь зробив Р. Raven, який розповів про зміни та здобутки, досягнені після XVI Конгресу (Сент-Луїс, США), і зауважив, що у розв'язанні проблем систематики та біогеографії велика увага приділяється молекулярній біології. М. Нәрі звернув увагу на значущість події, нагадав, що 100 років тому у Відні проходив II МБК.

Першу загальну доповідь виголосив D. Wettstein (США) «Біологія рослин у XXI сторіччі». Він зауважив, що в XX ст. біологія швидко розвивалася, виникли насамперед такі дисципліни, як генетика, фізіологія, біохімія, біофізика та інші. Сьогодні вони синтезуються, об'єднуються на основі дослідження молекулярних процесів, які забезпечують функціонування органел, клітин та організмів. Розкрито роль протеїнів, специфіку синтезу АТФ, вивчено механізми акумуляції та переносу енергії, що зблизило експериментальні науки (фізіологію, біохімію, біофізику) з екологією, яка стала принципово іншою. Виникла й успішно розвивається гена інженерія. Володіючи такою інформацією щодо досліджених видів рослин, біологи мають можливість сприяти підвищенню врожайів сільськогосподарських рослин для подолання голоду, запобігання руйнуванню довкілля та надмірному споживанню невідновних ресурсів нашої планети.

Після загальної доповіді заслухано п'ять тематичних лекцій з відповідних напрямків та розпочато роботу симпозиумів.

Матеріали Конгресу розміщені на його офіційному сайті (<http://www.ibc2005.ac.at>).

Від України в роботі Конгресу брали участь 20 науковців, які мали можливість відвідати роботу окремих симпозиумів. У попередньому номері УБЖ (№ 6, 2005) уже представлено редакторські коментарі К.М. Ситника щодо результатів Конгресу. У цьому номері журналу публікуються кілька статей, автори яких діляться своїми враженнями та обговорюють деякі найважливіші проблеми сучасної ботаніки, що обговорювалися на Конгресі. Звичайно ж, ці статті відчутно відрізняються за стилем, обсягом, формою та глибиною аналізу. Проте редколегія «Українського ботанічного журналу» вирішила не дуже обмежувати наших авторів формальними рамками. Тому представлені статті значною мірою відбивають суб'єктивні персональні враження та сприйняття українських ботаніків — учасників Конгресу.

Без сумніву, дослідники рослин в усьому світі ще довго будуть звертати-

ся до матеріалів і результатів Віденського конгресу, а тому його ґрунтовніший аналіз ще попереду.

I, насамкінець, — деяка статистика щодо частоти цитування наукових термінів, яка відображає їх популярність. Найбільш цитованими (> 50 разів) були такі терміни, як «філогенія» — 200, «різноманітність» (біорізноманітність) — 109, «еволюція» — 103, «таксономія» — 95, «систематика» — 75, «біогеографія» — 73, «морфологія» — 72, «збереження» — 71, «молекулярна філогенетика» — 62, «запилення» — 61, «флора» — 53; >40 — «філогеографія» — 49, «поліплоїдія» — 48, «фотосинтез» — 47, «екологія» — 44, «ендемик» — 43, «рослинність» — 43, «ріст» (розвиток) — 42, «хлоропласт» — 40; >30 — «гібридизація» — 39, «адаптація» — 35, «філогенетика» — 35, «бріофіти» — 33, «ДНК» — 33, «лікарські рослини» — 32, «проросток, зародок» — 31. Натомість, не вживалися терміни «біогеоценоз», «созологія», які часто використовують вітчизняні науковці. Серед таксономічних груп найчастіше згадувалися родини *Brassicaceae* (22), *Bromeliaceae* (19), *Asteraceae* (18).